

Kočovná filosofická divadelní společnost

při Katedře filosofie FF MU

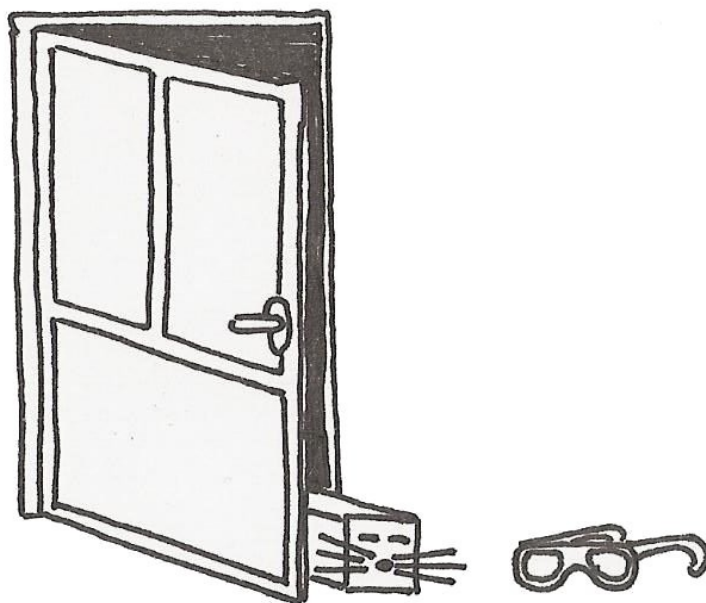
a Studentská unie PEF

Provozně
ekonomická
fakulta

uvádí sci-phi

Možný svět nutně nestačí

aneb

Hra pro Kočku

Vážení diváci, dnešní představení je malou připomínkou desátého výročí od prvního vystoupení filosofického divadla, které se uskutečnilo 10. 12. 1999 v prostorách Katedry filosofie FF MU.

Možný svět je takový stav věcí, který by mohl nastat

„Možný svět nutně nestačí... No jo, ale co to je ten možný svět?“ dožadujete se, jakožto zvědaví diváci, odpovědi. Náš svět je jedním z možných světů, který se od ostatních světů liší v jedné důležité maličkosti – totiž existuje; říkáme, že je aktuální. Jistě je možné, totiž logicky možné, aby tento papír byl modrý. Modální logik, který velmi rád komplikuje zcela jasné situace, by hovořil o možném světě, jenž se od našeho liší jen tím, že tento papír je modrý, nikoliv bílý. V jiných možných světech má tento papír různé barvy, v onakých má třeba barvu stejnou, ale písmo je zrcadlově obrácené a nikdo se tomu nepodivuje.

Jediné, co omezuje naši představivost v otázce možného, je zákon sporu. Můžeme si myslet, že zde jsme, nebo nejsme, ale nikoliv, že zde jsme i nejsme. Pak se nejedná o možný svět, ale o nesmysl.

Proč si modální logik nevystačí jen s jedním světem, totiž tím skutečným? Inu, každý má svou libůstku. Zmíněný logik se pomocí tohoto mocného nástroje pokouší vysvětlit význam slov (tzv. výrokových modifikátorů) „je nutné“, „je možné“, „je nahodilé“ atp.

Dosud jsme hovořili o pouze myšlených možných světech, ovšem existují i exotičtější teorie možných světů, které nejsou tak ontologicky skromné a které považují všechny možné (modální) světy za skutečně existující, tedy reálné (byť sobě navzájem nedostupné).

Naše hra se pokouší nahlédnout do takových možných světů modálního realismu, a ukázat, že nemusíme zůstat jen u barev věcí (a že doušku v závorce není radno ignorovat).

Možné světy versus paralelní vesmíry

„Možný svět? To zní jako paralelní vesmír!“ si teď možná říkáte. A máte pravdu. Ale jen částečně, protože ne každý možný svět je paralelním vesmírem, zatímco každý paralelní svět je nutně možným světem. Možné světy se totiž na rozdíl od těch paralelních fyzikálních nemusejí zkonstatněle držet tradičních fyzikálních zákonů.

Filosofické artefakty: napříč dobrodružným světem filosofie

Ted, když jste se četbou předchozího textu připravili na bláznivou jízdu možnými světy, můžeme Vám poodhalit, že nejen doktoři archeologie s bičem a kloboukem se honí za cennými artefakty.

NIETZSCHEHO KLADIVO Jako jediný filosof se *Friedrich Nietzsche* (1844 – 1900) odvážil používat ke své filosofické práci kladivo, a sepsal o tom celý manuál *Götzen-Dämmerung oder Wie man mit dem Hammer philosophiert* (německy), v němž, zcela metaforicky, popisuje, jak toto filosofické kladivo používat k potírání model. Znepřátelíte-li si nějakého boha, je tento artefakt tím prvním, který byste měli mít v kapse.

OCCAMOVA BŘITVA S tímto ostřím pracoval už *Aristoteles* (384 – 322 p. n. l.), či *Tomáš Akvinský* (1225 – 1274). Nejlépe ji ovšem nabrousil až *Vilém z Ockhamu* (1288 – 1348). Pracoval s ní tak okázale, že mu ji ostatní vědci záviděli, načež se z jejich teorií začaly vytrácet například *miniaturní neviditelní trpaslíci*, kteří nás přidržovali na Zemi, či jiná zbytečná individua a entity. Byly takřka odříznuty. Abstraktní ostří se honosí napsím v latinštině, v překladu zhruba „*Mnohost by se neměla užívat bez rozmyslu*“, což lze pochopit jako zřejmou narážku na Vilémovy protesty proti množství vousů denně rašících na jeho františkánské bradě.

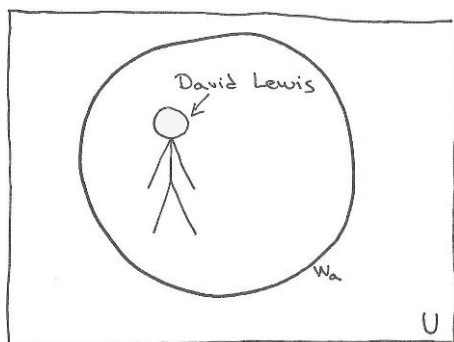
PLATONIK Vaše vodka bez něj nikdy nebude ideální.

SCHRÖDINGEROVA KOČKA Myšlenkový experiment, v němž figuruje uzavřená krabice s kočkou a přístrojem obsahujícím radioaktivní částici a nádobu s jedovatým plynem. Situace je nastavena tak, že po jedné hodině je 50% šance, že se částice rozložila, nádobka praskla a kočka zemřela. Dle bizarních principů moderní fyziky se částice, která není pozorována, nachází v obou stavech (rozpadlá i nerozpadlá) zároveň. Z toho vyplývá, že i celá krabice by se měla nacházet v obou stavech: rozpadlá částice – mrtvá kočka a nerozpadlá částice – živá kočka. *Erwin Schrödinger* (1887 – 1961) se tímto myšlenkovým experimentem pokusil zdiskreditovat moderní fyziku. Někteří fyzikové se ale brání tvrzením, že se kočka, a s ní celý pozorovatelův svět, rozdělí na jeden, v němž je živá, a druhý, v němž je mrtvá. Tato roztomilá kontradikce nám umožní myšlenkově experimentovat s nápadem prorazit hranice mezi možnými světy.

Jste zmateni? Nemějte obavy, a nahlédněte do Stopařova průvodce po možných světech.

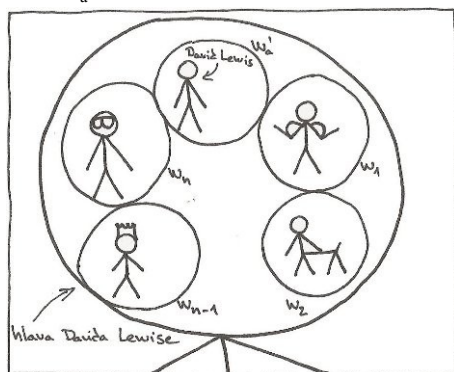
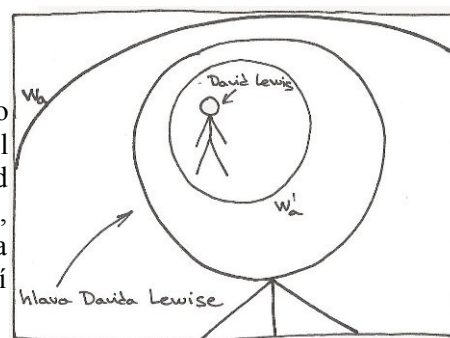
Stopařův průvodce po modálním realismu Davida Lewise

NEPROPADEJTE PANICE!

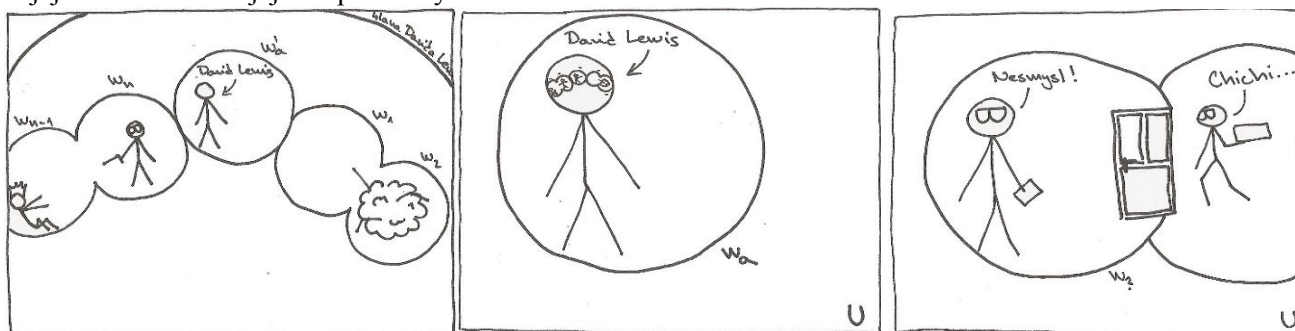
Modální realismus, podobně jako jiné teorie možných světů, zdravý rozum a smyslová evidence, nás přesvědčují o tom, že existuje nějaký svět, ať už je to cokoliv. Tento svět plove v logickém univerzu, které v sobě obsahuje všechny výpovědi o světě. Na obrázku vidíme univerzum U , v němž vidíme zaznačený aktuální, a tedy skutečný, svět (značme jej w_a), v němž postává *David Lewis* (1941 – 2001), tvůrce této teorie. Pro zjednodušení výkladu předpokládejme, že individuum David Lewis není oživlá mrtvola, ale je stále naživu.

David Lewis nacházející se v aktuálním světě (w_a) má o tomto světě ve své hlavě nějakou představu (w'_a), kterou si utvořil pravdivými výpověďmi o tomto světě. Pro náš modelový příklad světa w_a na obrázku by posloužily výpovědi „David Lewis stojí.“, „David Lewis myslí na aktuální svět.“, „David Lewis myslí na aktuální svět a Davida Lewise v něm, kterak stojí.“, které popisují svět w_a .

Spolu s Davidem Lewisem si myslíme i na jiné, možné, světy, které se v jistých drobnostech od toho aktuálního liší. Naše pokusné individuum si kupříkladu představuje, že je svalnaté (w_1), je kentaurem (w_2), je současným francouzským králem (w_{n-1}), či je Arturem (w_n). Spolu s Davidem Lewisem tedy věříme, že existuje mnoho způsobů, jak by se věci mohly mít, a tedy že možné světy skutečně existují!

Co se ale stane, když něco nebo někdo nějak naruší hranici mezi možnými světy? Lze to vůbec? A kdy to skončí, pokud to někdy skončí, když si můžeme myslet nekonečně mnoho možných světů? A co na to jejich Stvořitel? A jejich opravdový stvořitel?

Příjemnou zábavu!

Představení předvedli a připravili:

Artur	Dalibor Pluskal/Kateřina Šimáčková
Artie/Rudolf	Ladislav Koňák/Richard Pospiech
zabitý	Tomáš Záviška/Katka Vyškovská
scénárista	Petr Kopáček/Lukáš Erba
autor	Petr Kopáček
Descartes	Michaela Nováková/Petr Hanslík
Candide	Jana Matiščíková/Jana Ženčáková
Kunigunda	Martina Belušová/Zuzana Samsonová
Bůh	Jan Kostelník/Ivana Štubňová
Platón	Oskar Varga/Petr Hanslík
Láska	Erika Horská/Denisa Svobodová
Sbor	Oskar Varga, Kristýna Daňková/Michaela Nováková, Marie Nováková, Ondřej Urban, Katka Fafilková
Policisté	Jan Zouhar, Josef Krob
Scéna, kostýmy, rekvizity	Jana Matiščíková, Erika Horská, Petr Kopáček
Scénář	Petr Kopáček
Režie	Josef Petrželka

Kočovná filosofická divadelní společnost při KF FF MU děkuje PEF MZLU za poskytnutí prostor pro předvedení jubilejního divadelního představení.